

Georg Ots puudutas südameid

Georg Ots - see on kiirgav kutsumus, ürgne anne, mis on suurmeistrile antud kõrgemalt poolt. Aga kindlasti on Georg Otsa seljataga olnud ka haridus ja aastakümnete pikkune töö, mille najal kõik sündis.

Georg Ots ei mahu ühtegi reglementi. Ei leidu ini-Gmest, kes teda ei tea või temast ei räägiks. Üks asi on laulda, teine asi puuduta südameid. Pole teist selli lauljat ega näitlejat. Georg oli elurõõmus inimene, tagasihoidlikja isikliku elu osas küllalt napisõnaline, teavad rääkida endised kolleegid. Salapärase sarmiga lauljaisiksus ja läbi-lõhki artist, kellest sai südametevallutaja kodulaval ja väljaspool seda.

Lademetes kirju, öised telefonikõned, pidev publiku tähelepanu kuuluvad ju kuulsa laulja ameti juurde.

kuiigi on vahel talumatuseni tüütavad.

Georg Ots on oma jumaldajate hulga poolest jäänud eesti artistide seas tõenäoliselt ületamatuks. Siiani daräpäubilitkause legende tema austajast tiesikpsaursvte, dest. Ringreisietendustel Moskvast olid naised ärevil ja tegid kõrgeid soenguid. Seevastu Pärnu polikliinikus küsiti Otsa käest ees-ja perekonnanime ning tegevusala...

Ükskord teatri välisesinemiste ajal juhtus, et Otsal polnud häält. Aga teatril oli kaasas ainult üks lint, millejärgi sai laulu markeerida. Kõik austajad kohal, soengud peasja plaksutavad meelegeitlikult, aga Georg Ots ei esita millegipärast peale ühe laulu enam ühtegi lisapala. Ja kuri oli kohe karjas! Hiljem läkski jutt lahti: vaadake, kuidas teater käitub oma kuulsa artistiga, lubab tal laulda ainult ühe laulu...

Vanema põlvkonna teatrisõbrad fantaseerivad tihti: milline etendus võiks siis küll olla „Lõbus lesk” või „Bajadeer”, kui laval oleks koos Milvi Laid, Gerda Murre ja Georg Ots. Oleks, oleks...

Ooperi-Ots

Georg Ots pani oma Don Juaniga publiku põlvili nii meil kui ka Venemaal. Estonia tolleagsete külalissetendustega 1972. aastal Moskvast käies jagus Georg Otsa Don Quijotele Leigh' muusikalist „Mees La Manchast” rohkesti kiidusõnu.

„Georg Ots oli ka koomilise talendiga näitleja. Niisugused näitlejad on veelgi haruldasemad,” resümeeris endine Estonia teatri tantsija Ülle Ulla. „Puccini ooperis „Gianni Schicchi” mängis Ots ju koomilist rolli, nimiosa. Ka päriselus oli Georg naljamees. Tegi nalja mitte nalja, vaid elurõõmu pärast. Vahel, kui meie garderoobis naljaviluks pildistamiseks läks - tavaliselt pildistasin mina pani Georg klõpsutamise ajaks nimetissõrme, kas kõrva taha või hambaauku,” rääkis endine Estonia tantsija Ülle Ulla.

„Georg tegi ju ise grimmi ja kujundas oma Jago ja Deemoni. Näiteks „Lõbus lesk” tuli Georg lavale, vallatu tukk otsa ette kammitud ja ütles: „Mina olen nüüd siin, aga kus see isamaa on?””

Filmi-Georg

Mis pistmist on Georg Otsast tehtud filmil legendaarse lauljaga, küsisid mängufilmi arvustajad.

Georg Otsa tütrele Üllele jäi filmist kõlama isa sügav bariton. „Laulmine mulle meeldis, agafilms oli seda vähe. Kahjuks!” ütles ta.

Ja lisas: „Siis kui ema ja isa lahku läksid, oli mul raske otsustada, kelle poole hoidma peaksin. Pidin paratamatult koju jääma, mis siis, et hing ihkas isa poole... Olen meelde jätnud selle, mis ilus ja tore olnud. Ja seda on olnud palju. Sünnipäeval oli meil komme, et isa helistas juba keskööl ja laulis mulle telefonis „Tannhäuseri”

Ehatähe laulu.”

Tantsijanna Elonna Spriit oli pärast filmi esilinastust mõtlik ja morn. „Ma ei ütle, et film peab olema elu peegel,” ütles proua Spriit kurvalt. „Aga missuguse ettekujutuse saab see noor inimene, kes Georg Otsa kunagi näinud pole, see teeb mind kurvaks. Erinevalt filmis nähtud Georgist oli kolleeg Georg Ots alati väga lõbus ja seltskondlik inimene. Filmis on ta aga kuidagi kurb, ärritunud ja kogu aeg millegipärast hirmul.”

Estonia teatri endine etenduse juht, inspitsient Jüri Kruus on restaureerinud väga paljude estoonlaste linte, mõistagi ka Georg Otsa plaadikomplekti.

„Minu arust ei saa ühtegi suurkuju nii kergekäeliselt võtta, et ah, ma teen temast filmi või **muusikali**, nagu tehti Georg Otsast,” ütleb ta. „Need on erakordsed hääled ja isiksused, keda on raske kehastada. Muide, meie raadio arhiivist on raske originaalilähedasi ümbervõtteid kokku saada. Ma leidsin Kiievi ja Moskva raadiost Georg Otsaga niisuguseid lindistusi, mida meie raadios pole kunagi olnud, ja olin tohutult õnnelik. Ega need kahinadja müdinad polegi nii hullud, kui mõne helirežissööri maitse järgi tehtud iimbervõtted. Helipilti tuleb taastada nii, et säilib laulja loomulik hää.”

„Kokkuvõttes peaks niisugune film Georg Otsast baseeruma rohkem faktoloogial, mitte fantaasial,” ütles pärast filmi vaatamist Eino Baskin. „Ma olen Otsaga palju Venemaal koos esinenud, hotellides koos elanud. Ots oli suure diapasooniga seltskonnainimene. Georg Ots oli ka minu elupäästja ja käis omal ajal Moskvast peaprokuröri juures, et saada mulle esinemise luba. Mõistate! Muidu oleksin ma oma leivast ilma jäänud.

Filmis oli Matvere Georgina suletud seisus, külm, kauge, vaoshoitud. Ja mis naistesse puutub, siis on esiridades küll ja küll

nähtud istumas neid metsikuid daame, keda Georg Ots huvitas. Aga film mõjus fragmentaarselt.”

„Mina elasin oma elu filmi vaadates jälle läbi, natuke valus oli ka,” pöörab tütar Ülle oma niisked silmad akna pooleja peab pausi. Tütar leidis, et tema elu ekraanil oli küllaltki episoodiline. „Aga mis sest enam rääkida. Eks see olnud juba stsenaariumi lugedes mõneti selge, et on kuidagi tüklik. Stsenarist, Mati Põldre küsis pärast filmi vaatamist, et kuidas...? Ma ütlesin, et ei midagi... meeldis, sest igal inimesel on oma arvamus.”

„Nägude” Ots

Aga kas TV3 saates „Su nägu kõlab tuttavalt” Kalle Sepa esituses tuli Ots tuttav ette? Kindlasti on tal talenti oma loodava kujuga samastuda, leidis tookord Heli Lääts.

„Pika paroodiasaate ajal oli mu silm vahepeal looja läinud ja ärkasin Georg Otsa häält kuuldes, aga laulis hoopis teine mees. See oli erakordne samastumine, mis tähendab muutumist, kellekski teiseks saamist, mida Kalle Sepp on suutnud mitmes rollis. Kalle Sepa Georg Ots oli vapustav- Georgi pilk, tema hääle tabamine. Siis mõtled tahtmatult, et ju ta teadis, et nüüd on õige aeg tulla,” oli Heli siis mõneti fataalne.

„Nägin Kalle Sepa Georg Otsaja isegi hääletasin tema poolt. Tavaliselt ma ei hääleta,” muigas **Estonia teatri** endine solist Liidia Panova-Järvi. „Esimesed kümme sekundit oli täiesti lummatud, et on see ikka tõsi, kui sarnane, eriti profiilis... ja hää.”

Ka näitleja Ita Ever oli lausa vaimustatud ja üllatunud. Kuigi mõni ta kolleeg arvas, et see polnud päris see, ütles Ever: „Ma ei salli seda viuviutamist ja virisemist.”

Margarita Võites vaatas saate kolmanda korduse ära just Georg Otsa pärast: „Ma imestan, kuidas saab nädalaga teha ära nii suure töö, nii täpselt ümber kehastada ja häälestada. Kalle Sepa hääles oli Georgi, eriti just piano kohad. Kalle kuulas ka arvamusi oma esituse kohta nagu Georg - tähelepanelikult ja respektiga.”

Endine Tallinnfilmi toimetaja Luule Pavelson (Žavoronok) arvab, et see on kultuur ja kasvatus, mis oli Georg Otsal ja Kalle Sepp välja kandis.

„Mulle tundub, et kui Kalle Sepp tänaval päikeprillidega vastu tuleb ega ära ei tunneks.

Kaamera ja film

armastab niisuguseid muutuvaid nägusid, mis on „hästi kokku pandud” ja mida saab grimeerida. Kuhu saab maalida. Ja Kalle Sepa nägu annab palju nägusid teha,” sõnab kino asjades teadlik Pavelson.

Graniit-Ots

Kui lava kustutab vahel ära, kes laulja inimesena päriselt on, siis kahe kunstniku eluline kogemus omakorda teeb suure laulja tunnetuslikult avaramaks, kuid ka inimlikult mõistetavaks. Ja see hakkab teistmoodi helisema...

Georg Ots on juba aastakümneid jäädvustatud graniiti, materjali, mida ei söö koi ega hävita rooste. Skulptor Erika Haggi loodud graniitbüst asub **rahvusooper Estonia** fuajees, mis teatrisse tulles loob vaatajas visiooni, hardusmusliku õhkkonna.

Publik on oma lemmikut harjunud vaatama teisiti, kui on näinud teda lähedased või siis kujur. „Näitlejat on üldse väga raske jäädvustada. Eriti niisugust näitlejat nagu Georg Ots, kellel oli liikuv

nägu, muutuv miimika,” rääkis Otsa modelleerinud skulptor Erika Haggi. „Vaatasin teda veel enne laval ja argielus... siis tuli ta poseerima. Georg Otsal olid väga huvitavad ja sügavad silmad. Modellina oli Ots väga muutuv, ja iga kord erinev.”

„Kui materjali valik on rohkem alateadlik, siis loodavast pildist peab paistma laulja hing. Alles siis hakkab see helisema. Modelleerimise ajal kuulasin kogu aeg Georg Otsa esituses „Ma kõndisin hilisel õhtul...” (V. Kapi „Metsateel”), laulu, mis jäi kahe looja vahele ” rääkis kujur.

Kui graniit-Otsa laulja-Otsaga võrrelda, pole skulptuur muidugi nagu fotopilt, kus kõike edasi saab anda, pigem kahe kunstniku teineteise leidmine.

Margot - aukonsuli abikaasa Kanadas

Georg Otsa esimene abikaasa ja suur armastus Margot elas Kanadas. Ta oli Eesti aukonsuli Heinsoo abikaasa. Georgi ja Margoti abielu sai kesta vaid pool aastat, siis läks Ots Nõukogude armeesse. Peagi algas sõda. Kuna Margoti vanemad olid suhteliselt jõukad inimesed, emigreerusid nad 1944. aastal välismaale. Kui Georg sõja lõpus Eestisse tagasi jõudis, ei olnud Margot enam kodumaal. Margot saatis oma sõbrannale, kunagisele Tallinna Moemaja peakunstnikule Dagmar Isokile Kanadast tihti kirju ja fotosid endast.

Margotile saadeti Eestist Georg Otsa plaate, kuid „raudse eesriide” läbimisel olid plaadid lõhutud, nii

et kuulsa laulja kõige suuremaks armastuseks peetav Margot ei saanud tervena kätte ühtegi plaati.

Rahvasuus liikus jutt, et kui Georg Ots laulis raadios „Hõbedaselt helgib juuksekuuld...” oli see pühendatud Margotile.

Georg Otsast pidi saama Eesti mereväehvitser

Georg Otsa tütre Ülle abikaasa Vello Malken oli Riigikaitse Akadeemia professor. Ülle oli siis ametis akadeemilise raamatukogu valvelauas.

„Eks valvelauast möödakäimisest see hakkaski. Üks ikka vaatab ja vaatab mind, panin ma lõpuks tähele ega lasknud saatusel endast mööda minna.” Ja kui sai aasta nende tutvusest peeti pulmad.

Vello Malkenil oli kavas avaldada Georg Otsa elu sellekohased peatükid ja tema noorpõlve lugu. „Seda aega on vähe puudutatud,” leidis maksimalist Malken. „Otsast sai mereväehvitser. Punaarmee veeres 1940. aastal üle Eesti piiri ja tõmbas kriipsu peale, laevastik saadeti laiali, aga Ots jäi reservohvitseriks. Georg Ots teenis kaks aastat ka eesti sõjaväes. Mul on selle kohta ka dokumendid. Nii

et Otsast peaks ilmuma veel üks raamat, sest esimene raamat on soveti sordiini all,” ütles tulevane autor siis, kui raamatuga algust tegi. Paraku on Vello Malken meie hulgast juba lahkunud.

Aga toona jäänud Vello Malkenile Georg Otsa nimelise muusikakoolis Otsa toast ka mituteist küsimust ja mulje nagu oleks Georg jõudnud parnassile kolmanda abieluga. „Sellega on raske nõustuda, kuna juba 1960. aastal sai Ots NSV liidu rahvakunstnikuks...” Ka ei soostunud sellega Georg Otsa poeg Ülo Ots, nimetades seda tuba Ilona Otsa parnassisaaliks.

„Stendid algavad küll lapsepõlve, õpingute ja prantsuse lütseumi lõpetamisega, kuid puudub abikaasa Margoti foto ja fotod 21-aastasest huvitavast elust Astaga,” märkis Vello Malken.

„Puuduvad ka Ülle, Ülo, Hendriku ja Jüri pildid.”

Georg Ots on kandnud frakki, smokingut ja teisi kostüüme ja need olid tema selga nagu valatud. Öeldakse, et see oskus on vaimuandega inimestel.

„Vaata, missuguse hariduse Ots on saanud,” rõhutas Malken, „aga seda aega on vähe puudutatud.”

Romantiline Georg Ots „Käisime kogu perega romantikat otsimas, isaga vähki püüdmas. Sel ajal oli vähipüük keelatud. See kõik oli nii põnev,” meenutab Ülle. „Õõseks jääme magama kuhugi küüni. Et vähki saada, tuleb konna püüda. Konn on aga minu lemmikloom. Ma nägin, mida isa konnaga tegi - jalgadest kinni, vastu püüdja nahk maha. Mu vaesed konnad! Püüdmise asemel loopisin neid, nii palju, kui sain, eemale, et ta ühtegi kätte ei saaks.”

„Isaga oli tore vallatusi teha, juttu ajada, jalutamas käia. Ükskord sügisel tegi ta mulle vahtralehtedest seeliku. Lihtsalt niimoodi sealsamas pargis. Ma ei tea, kuidas ta seal ühe lehe teise külge põimis. Nii me jalutasime ja minul oli seljas isa tehtud vahtralehtedest seelik.”

„See oli 1975. aastal, isa oli haigevoodis. Minu kooli lõpetamisest oli kulunud kaks aastat. Istusime Üloga isa voodi juures, juba päris lõpus. Ilona läks midagi tooma või tegema ja Ülo hakkas isale rääkima, et läheb midagi edasi õppima. Isa pahandas siis, et, et näe, Üllel on see juba tehtud, sina alles räägid plaanidest.”

See on ürgvana ja inimlik mure laste pärast. Haige isa lootus, et lastest midagi saab. Ja saigi. Ülo oli kuldsete kätega meister. On konserveerinud Tallinna Toomkiriku vanu vappe, oskas suurepäraselt puu- ja metallitööd, tundis kellamehhanismi. Ülo õppis muusikakoolis, elas vanaema juures ja maksis toidu eest. Ülle õppis kunstikoolis disaini ja lõpetas selle 1973. aastal, oli Kiires juhtiv kunstnik: „Tegelikult polnud seal peale iseenda kedagi juhtida.” Kui juttu tuleb kasulastest, Jüristja Hendrikust, selgitab Ülle, et nad võeti peresse elu kooshoidmiseks. „Vend Ülo tegi tookord isale etteheiteid, aga teadis küll, et see ei olnud ainult isa tahe lapsi võtta...”

Range vanaisa

Isa Karl Ots ütles oma poja Georgi kohta ikka, et tahab, et poeg oleks **ooperilaulja**, aga too laulab neid laadalaule. Ülle pani tähele, et vanaisa Karl tegi kodus hääleharjutusi, mida isa teha ei armastanud.

„Me vist isegi pelgasime vanaisa,”

mäletab Ülle. „Vanaisa oli natuke ropu suuga inimene. Ei mäleta küll, et meie peres oleks kasutatud rumalaid sõnu, mida vanaisa suust olen kuulnud. Aga vanaema tundus leebe olevat - Lydia Ots oli vist mõne aasta reaalkooli õpetaja, pärast seda lubanud vanaisa tal kojujääda. Ülo rääkis, et tema saab vanaisaga hästi läbi. Ja et vanaisa oli tema parim sõber.”

Eriline ja tavaline mees „Kui Estonias lavastati „Mees La Manchast” oli lavastaja Sulev Nõmmik põlvili suure laulja eesja Ots kuulas teda nagu laps, täie tähelepanuga,” rääkis Helgi Sai lo.

Georg Ots ei teinud tööd, vaid oli kogu olemuselt ja loomult kunstnik, ütles Heli Lääts.

„Mäletan, kui olime Venemaal ühe restorani ukse taga, et koos õhtustada. Ilonal oli viimase moe järgi väga ilusad teksapüksid jalas. Siis tuli uksehoidja, käed puusas totakad püksidjalasja karjus: restorani pükstega sisse ei saa! Ja Georg päästis meid välja kui tõeline rüütel...”

Lääts meenutas veel, kuidas ta imetles vitraaže, mida Georg Suvorovi korteri ukse klaasile maalisja muidugi temajoonistatud pilte seinal. Aga samuti tema fantastilisi einevõileibu. Võsul ehitas ja korrastas Ots oma suvilat. Ükskord, kui ta õues puid lõhkunud, tuli aia taha kiikama vähe vindine kaju ja ütles: ma tean küll, sa oled Georg Ots. Aga Ots ei teinud kuulmagi, lõhkus puid edasi. Puude lõhkumine on teatavasti täpsust nõudev töö... Tead, kui sa järgmine kord televiisoris laulad, keeran ma televiisori kinni, vihastas vindine mees ja lahkus.

Kui Georg Otsa nimeline tramm käiku läks, meenutas lavastaja Arne Mikk: „Kui Moskvast saadeti kiri või kaart aadressiga „Georg Ots, Tallinn”, tuli see alati kohale.”

Endel Pärn oli Georg Otsa lavahälli juuresja sulges tema viimasel etendusel artisti silmad. See oli Otsa viimane „Mees La Manchast”. Georg oli siis juba väga haigeja don Quijote surma stseenis paistis valgus talle silma. Ta ei kannatanud enam valgust ning ütles Pärnale: „Pane mu silmad kinni.” Pärn oli Sancho ja sai seda teha. „Peale etendust me tavaliselt rääkisime juttu,” ütles Pärn. „Seekord läks Georg Ots etenduse lõppedes kohe ära...”

Otsadel käis palju külalisi

Georgi esimene naine, Asta Ots, oli Hendrik Saare, nimeka kirjamehe tütar. Ülle sõnul kirjutas ema luuletusi ja oli ka muidu nutikas. Kasvatas Mähe-kodus mitut koera, kes omavahel purelema kippunud. Üks hammustanud teda ennastki nii, et Asta pidi veetma päevi haiglas.

Otsadel oli Võsul suvila. Ja kui Astatja Georgi rannas jalutamas nähti, imetleti, kui ilus paar nad ikka on.

Asta Ots oli ilus, laval väga efektne. Elus võimukas ja skandaalne. „Ükskord ütles ema nii huumori mõttes, et tema muutubja areneb, aga isa ei olevat seda kunagi teinud,” rääkis tütar Ülle muigamisi. Teades ometi, et elu muudab meid kõiki.

Asta Ots tahtis õppida tarbekunsti, sel ajal vist rakenduskunsti.

„Jah, aga majanduslikult oli raske ja siis hakkas ema tantsima.” Koolitust ei olnud Asta kunagi saanud. Ta oli tantsija jumala andest.

Omal ajal oli Otsade kodu lihtne, aga seltskonnad käisid seal sageli. Tehti igasuguseid tempe, oldi lõbusad ja vahel ka riiakad - just niisugused tol ajal Eesti kõrgemas seltskonnas tooni andsidki. Kui palju külaliste hulgas kuulsusi oli, võta sa kinni. Ülle ütleb, et ta ei saanud tol ajal väikese plikana sellest eriti arugi, kes on kuulsus, kes mitte. Tihti olnud huvitav, põnev ja vahel ka hirmus.

Georg Otsa kunagine lavapartner, Estonia endine **operetisolist** Silvia Urb rääkis torelda too: „Ükskord, kui Georg Otsal oli Tartus soolokontsert, tuli ta meile külla, võttis puu all päikest ja minu mamma keetis suppi. Sõime suppi ja Georg vestles natuke elavamalt, kui meie peres oli kombeks, mispeale väike Toomas Urb tegi talle märkuse: „Onu, söögilauas ei räägita.” Siis tuli koju noorem vend Tarmo. Kuna Otsa auto oli otse ukse ette pargitud käratas Tarmo: „Kes

see loll on, et ei oska autot parkida?!”

Nii, et Ots sai vendade Urbide käest söömise ja autoparkimise õpetust. Kas sellest ikka tohib rääkida - ikkagi kuulus Georg Ots?!”

„Miks mitte,” muigas primadonna. „Sellest just peabki rääkima. Ots oli ju täpselt samasugune inimene kui teised.”

Samas on kolleegidel vahel olnud talumatu kuulata neid seltskonna tasemel jutte ja

telesaateid, kus räägitakse, kas Georg Ots on ikka prahiämbrit välja viinud? Või kas ta käis öösel ka külmkapi kallal jms. Otsides sel kombel lauljaisiksuse inimlikumat või elulähedamat poolt.

„Ma nägin konservatooriumi aknast, kuidas iidol prahti välja viis, aga ei räägi sellest, vaid sellest, kui suur kunstnik mu kauaaegne lavapartner oli...” kommenteerib lauljanna Margarita Võites.

"Ma ei ütle, et film peab olema elu peegel, aga missuguse ettekujutuse saab see noor inimene, kes Georg Otsa kunagi näinud pole, see teeb mind kurvaks."

- ELONNA SPRIIT -

"Ma imestan, kuidas saab nädalaga teha ära nii suure töö, nii täpselt ümber kehastuda ja häälestuda. Kalle Sepa hääles oli Georgi, eriti just piano kohad."

MARGARITA VÕITES

"Asta Ots oli ilus, laval väga efektne. Elus võimukas ja skandaalne."

"Ots oli ju täpselt samasugune inimene kui teised."

- MARGARITA VÕITES -

Georg Ots 1959 jazzis esitajana.

Georg Ots Escamillo osas Bizet' **ooper** "Carmen", 1955.

Georg Ots ja Astrid Kelder Mozarti **ooperis** „Don Juan”, 1952.

Georg Ots ja Aleksander Püvi „Othello”

Georg Ots Anton Rubinsteini **ooperis** „Deemin”

Aino Külvand (Mare), Heino Otto (Manivald), Tiit Kuusik (Lembitu) ja Georg Ots (Meelis).

Villem Kapi **ooper** „Lembitu"

Filmis Georgi kehastanud Marko Matvere ja Asta Ots (A. Makejeva).

Georg Ots Kalle Sepa esituses TV3 saates „Su nägu kõlab tuttavalt”

Georg Ots, Asta Ots ja Karl Ots Gustav Ernesaksa **ooperis** „Pühajärv”

Georg Ots ja Miili Rebane Stotharti **operetis** „Rose Marie”

Georg Ots poeg Ülo ja abikaasa Astaga.

Georg Ots, abikaasa Ilona Ots ning tütar Marianne.

Marvi Taggo